

RAAP-NOTITIE 2135

Plangebied Binnenweg 19 te Wilp

Gemeente Voorst

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Nikkels Projecten B.V.

Titel: Plangebied Binnenweg 19 te Wilp, gemeente Voorst; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2007

Auteurs: *E. Goossens BA & ing. G. Zielman*

Projectcode: VOWP

Bestandsnaam: N02135-VOWP.doc

Projectleider: E. Goossens BA

Projectmedewerker: ing. G. Zielman

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 404580

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet bekend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 21591

Autorisatie: dr. N.W. Willemse

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Nikkels Projecten B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 13 maart 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd in verband met nieuwbouwwerkzaamheden in de gemeente Voorst. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek zijn in het plangebied archeologische resten aangetroffen. Deze resten behoren waarschijnlijk tot een nederzettingsterrein uit de periode IJzertijd-Romeinse tijd. De vindplaats spreidt zich waarschijnlijk over het gehele plangebied uit. Indien besloten wordt dat de vindplaats niet behouden kan worden, is het wenselijk zo snel mogelijk een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven uit te laten voeren.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Nikkels Projecten B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 13 maart 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd in verband met nieuwbouw werkzaamheden in de gemeente Voorst. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 0,4 ha) ligt direct ten zuiden van het perceel behorende bij de Binnenweg 19 te Wilp, gemeente Voorst (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 33E van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 206.982/470.058. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasland.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCheologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geomorfologie en bodem

Het plangebied ligt in het lage zandgebied tussen de stuwwal van de oostelijke Veluwe en het rivierkleigebied van de Jonge IJssel (Van Heerd e.a., 2000). Dit zandgebied wordt gekenmerkt door dekzandruggen en terrasruggen. De bodem van het plangebied bestaat uit kronkelwaardafzettingen (oever- op beddingafzettingen): licht siltige zandpakketten en zandige kleipakketten (Schute, 1997). De afzettingen waaruit de terrasruggen bestaan zijn gevormd door rivieren en beken in de laat-glaciale Bølling- en Allerødperioden (14600-12900 v. Chr.) (cf. dr. K. Cohen, Universiteit Utrecht). Door de relatief hogere ligging ten opzichte van het omringende landschap zeer waren de zandige ruggen geschikt voor bewoning

Archeologie

In 1997 is door RAAP een archeologische inventarisatie uitgevoerd ten hoogte van de Veluwe Bandijk, op circa 500 m ten zuiden van het plangebied (Schute, 1997) (ARCHIS-onderzoeksnummer 10354). Tijdens dit onderzoek is een (Late) Bronstijd-IJzertijd nederzetting aangetroffen. De archeologische indicatoren werden aangetroffen tussen 30 en 60 cm -Mv in een licht kleiig (grijs)bruin zandpakket. Tevens is op circa 150 m ten noordoosten van het plangebied een Romeinse haarnaald aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 19389).

Archeologische verwachting

Op basis van het voorkomen van terrassen en dekzandruggen in de omgeving van het plangebied en de Bronstijd-IJzertijd nederzetting ten zuiden van het plangebied geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit voornamelijk de Brons- en IJzertijd. Het valt echter niet uit te sluiten dat er ook resten uit de overige archeologische perioden in het plangebied aanwezig zijn.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn zeven boringen verricht. Zes boringen zijn vanwege de beperkte oppervlakte zo gelijkmatig mogelijk verspreid over het plangebied geplaatst (figuur 1). De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van min of meer gelijkbenige driehoeken ontstond. Boring 7 betreft een controleboring.

Er is geboord tot maximaal 3 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is indien mogelijk gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren. Er zijn geen monsters genomen.

De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

3.2 Resultaten

Geomorfologie en bodem

Het plangebied wordt gekenmerkt door een homogene bodemopbouw. Tot 30 cm -Mv komt overal een geploegde akkerlaag voor. De bouwvoor bestaat uit donker bruingrijs, matig humeus zand. Hieronder komen bruingrijze tot lichtgrijze, matig tot sterk siltige, matig fijne zandpakketten en sterk zandige kleipakketten voor. Deze afzettingen worden geïnterpreteerd als oeverafzettingen. Hieronder bevinden zich afzettingen van lichtgrijs, (matig) grof, ijzerrijk zand. De diepte waarop deze beddingafzettingen zich bevinden varieert van 110 cm -Mv (boring 7) tot 180 (boring 2) cm -Mv.

Het hele pakket oever- op beddingafzettingen wordt geïnterpreteerd als een kronkelwaardafzetting van een meanderende beek- of rivierloop. De ouderdom is onbekend, maar zal, gezien de archeologisch-landschappelijke context van eerdere vindplaatsen, ouder zijn de Late Bronstijd.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in vijf van de zeven boringen archeologische indicatoren aangetroffen (figuur 1).

Boring	indicatoren	diepte in cm -Mv
1	aardewerk, houtskool, verbrande leem	30-40
2	aardewerk, verbrande leem	30-70
4	aardewerk, verbrande leem	30-50
6	aardewerk	30-40
7	verbrande leem	30-70

De meeste archeologische indicatoren zijn aangetroffen in de top van de kronkelwaardafzettingen direct onder de bouwvoor. Dit pakket wordt gekenmerkt door bruingrijs, zwak siltig, matig ijzerrijk, matig fijn zand en komt tussen circa 30 en 70 cm -Mv voor. Het aardewerk dateert vermoedelijk uit de IJzertijd (boringen 2 en 6) en de Romeinse tijd (boringen 1, 2 en 3). Het fragment aardewerk dat in boring 1 werd aangetroffen, heeft een dun baksel en komt overeen met een aantal aardewerkscherven dat tijdens eerder archeologisch onderzoek is gevonden. De vindplaats is waarschijnlijk een nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse tijd.

Vindplaats RAAP-objectnummer: VOWP 01

1. **ARCHIS-waarnemingsnummer:** nog niet bekend
2. **ARCHIS-vondstmeldingsnummer:** 404580
3. **Coördinaten:** 206.982/470.058; **Kaartblad:** 33E
4. **Gemeente:** Voorst; **Toponiem:** Binnenweg 19 Wilp
5. **Maaiveld:** grasland
6. **Geomorfologie:** kronkelwaard
7. **Hoogte maaiveld t.o.v. NAP:** onbekend
8. **Complextype:** nederzetting (waarschijnlijk)
9. **Datering:** IJzertijd-Romeinse tijd
10. **Vondsten:** uitsluitend vondsten uit boringen (VOWP 01)
11. **Diepteligging archeologische laag/vondsten:** ca. 30-70 cm -Mv
12. **Globale omvang vindplaats:** waarschijnlijk groter dan omgrenzing plangebied

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek zijn in het plangebied archeologische resten aangetroffen. Het betreft resten van aardewerk, houtskool en bouw materiaal (verbrand hutteleem). Deze resten zijn horen waarschijnlijk bij een nederzettingsterrein uit de periode IJzertijd-Romeinse tijd. De vindplaats spreidt zich waarschijnlijk over het gehele plangebied uit. De gaafheid van de vindplaats lijkt goed; er zijn geen bodemverstoringen dieper dan 30 cm waargenomen.

4.2 Aanbevelingen

Indien besloten wordt dat de vindplaats niet behouden kan worden, is het wenselijk zo snel mogelijk een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven uit te laten voeren. Dit om over voldoende gegevens te kunnen beschikken op grond waarvan het bevoegd gezag (gemeente Voorst) een besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet (geheel) opgraven van de vindplaats.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact opgenomen worden met het bevoegd gezag (gemeente Voorst, mevr. M. Schneiders, tel. 0571-279334).

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Heerd, R.M. van, e.a.**, 2000. *Productspecificatie AHN 2000* (rapportnummer MDTGM 2000.13). Rijkswaterstaat Adviesdienst Geo-informatie en ITC, Delft.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Schute, I.A.**, 1997. Veluwe Banddijk, dijkvak Marsstraat-'t Schol; een archeologische inventarisatie, kartering en waardering. *RAAP-rapport 327*. RAAP Archeologisch Advies Bureau, Amsterdam.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

Verklarende woordenlijst

afzetting	Neerslag of bezinking van materiaal.
Allerød tijd	Korte, relatief warme periode uit het Laat-Glaciaal (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden.
Bølling tijd	Korte, relatief warme periode uit het Laat-Glaciaal (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden.
dekzand	Fijnzandige afzettingen, voornamelijk door windwerking ontstaan; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek'.
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven, en grotendeels opgebouwd, door een meander (min of meer lusvormige rivierbocht).

Laat Glaciaal	Laatste fase van het Weichselien (13.000-10.000 voor het heden) die zich kenmerkt door een afwisseling van warme Interstadialen (Bølling en Allerød) en koudere Interglacialen (Vroege en Late Dryas).
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend kleiafzettingen.
silt	Gronddeeltjes groter dan of gelijk aan 2 µm en kleiner dan 63 µm.
stuwwal	Door de druk van het landijs opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.
terras (rivier-)	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem.
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.

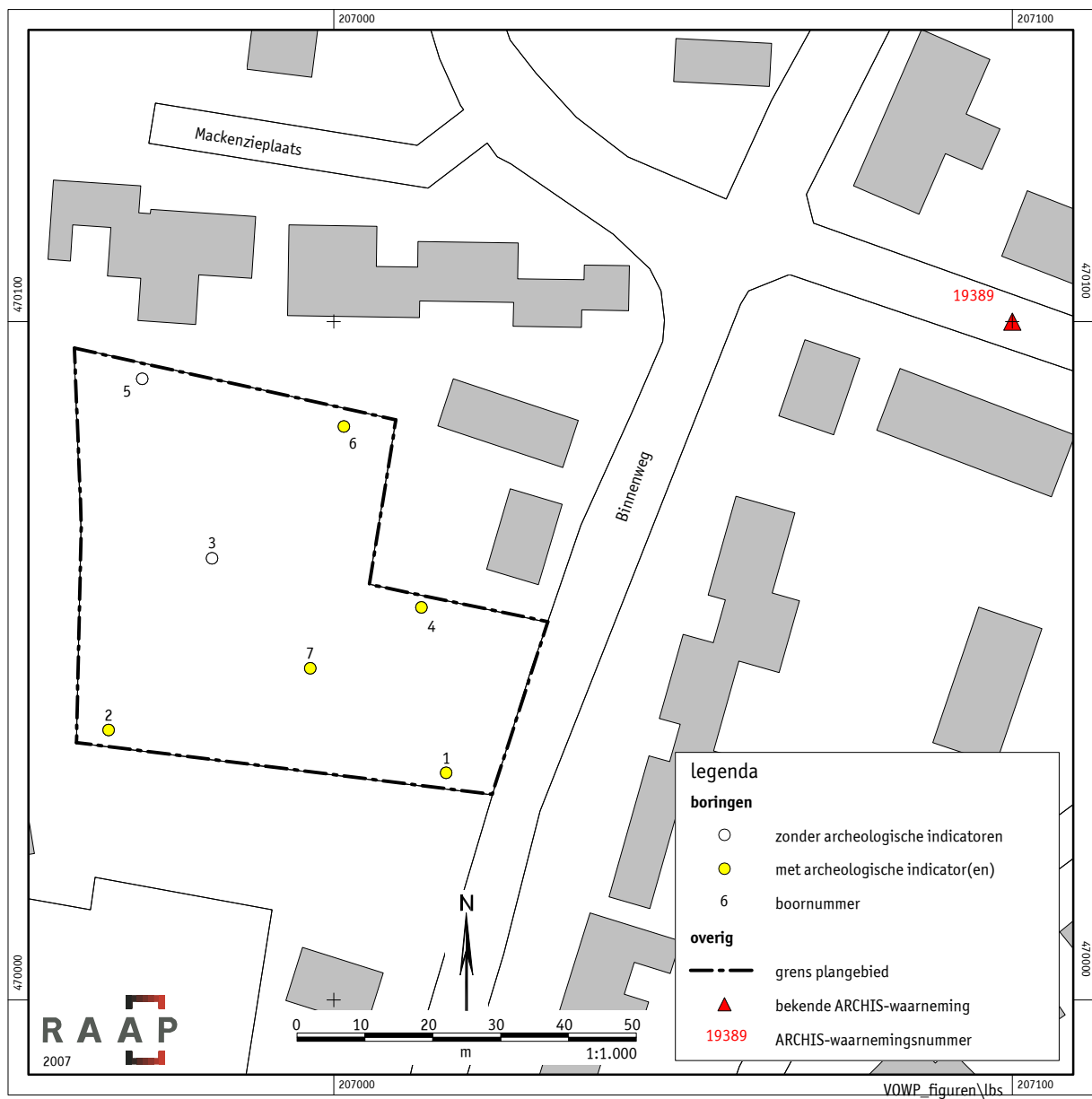
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Resultaten veldonderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1.
Archeologische
tijdschaal.

Figuur 1. Resultaten veldonderzoek.